

niet-Katholieken en Katholieken. Dit geschiedde steeds op een welwillenden toon, zonder heftigheid, met volle respect voor elkaars overtuiging. En nu Prof. KOUWER naar aanleiding van eenige recente gevallen tracht aan te toonen, dat de therapie bij hydrocephalus volgens de Katholieke moraal een verkeerde is, komt daar op eens Dr. KOCH met een uitval voor den dag, zóó beleedigend voor den genoemden Katholieken assistent en verder zóó belachelijk overdreven, dat het eigenlijk het beste was er niet eens nota van te nemen, ware het niet dat het belang der zaak een kort antwoord dringend eischte.

Beleedigend is de uitroep: „wist zij dat de behandelende geneesheer in een academisch ziekenhuis zoo roekeloos met haar leven zou omspringen?”

Aan het oordeel van anderen wil ik het overlaten, of het „groot gevaar” opleverde voor de vrouw, toen ik bij hydrocephalus trachtte het kinderleven te redden, door met een dunne troicart den schedel te puncteeren en daarna poogde met de tang het hoofd te ontwikkelen, waarbij echter bleek dat reeds bij de geringste tractie de tang afgleed. Het hanteeren van perforatorium en kranioklast zal men toch waarlijk niet voor minder gevaarlijk houden!

„Is het niet zeer waarschijnlijk, dat vele moeders op deze wijze het slachtoffer worden van de Roomsche dogmatiek?” zoo roept Dr. KOCH pathetisch uit. Ik kan Dr. KOCH geruststellen met een enkel cijfer.

In de vijf jaren, dat Prof. KOUWER's Katholieke assistent in de gelegenheid was roekeloos met het leven der poliklinische patiënten om te springen, heeft op een aantal van ongeveer 6000 baringen, waarvoor ik verantwoordelijk was, nimmer één moeder zelfs maar een schijn van gevaar geloopt, het slachtoffer te worden van de Roomsche dogmatiek. Doch aan den anderen kant constateer ik met groote voldoening, dat ik op even zooveel baringen nooit voor de moeilijkheid heb gestaan te kiezen tusschen het leven van moeder en kind. Ik heb nog nimmer een levend kind geperforeerd, maar het ook nog nimmer behoeven te doen.

En wanneer er in de verloskunde al slachtoffers vallen, dan is het niet door de Roomsche dogmatiek, — in mijn verloskundige werkzaamheid is mij dit reeds voldoende gebleken — doch maar al te vaak door onze eigen onkunde, onhandigheid, plichtsverzuim of hoe men het noemen wil.

Wil de Heer KOCH de hulp der „Maatschappij” invoeren om te trachten het getal van deze slachtoffers te verminderen, dan ben ik van de partij; maar hij late het Don Quichottische vechten tegen windmolens achterwege.

Utrecht, Febr. 1905.

Dr. A. W. AUSEMS.

BESTRIJDING DER TUBERCULOSE.

Aan Dr. J. W. F. DONATH, Oranje-Nassau's Oord.

Amice!

Veel ruimte durf ik niet meer aan de Redactie van het *Tijdschrift* vragen, maar met een enkel woord mag ik toch nog wel iets tegen uwe bedenkingen in het laatste nummer van het *Tijdschrift* aanvoeren.

Gij vergelijkt den strijd tegen de tuberculose met dien tegen een buiten-

landschen vijand, en zegt „een veldheer heeft tot bestrijding van dien vijand verschillende soorten van troepen noodig”. Daarmee ga ik volmaakt accoord.

Ik ga zelfs nog verder en meeu, dat ook een geneeskundige dienst en een ambulance in den legertrain noodig zijn om de zieken en gewonden in het gevecht te kunnen verplegen en behandelen, en in den strijd tegen de tuberculose als volksziekte kunnen en zullen de sanatoria, ziekenhuizen, consultatie-bureau's enz. ongetwijfeld als zoodanig dienst blijven doen. Doch hoe beslist noodzakelijk de ambulance, resp. de sanatoria enz., te midden van het gevecht ook zijn, op het *verloop van den strijd* kunnen zij toch ongetwijfeld maar weinig invloed uitoefenen. Doch een betrouwbaar veldheer heeft voor en boven alle dingen allereerst noodig een goed, wèl-overwogen „plan de campagne” en gezonde, krachtige, weerbare manschappen.

Op die beide zaken komt het vooral, en zeker wel in de eerste plaats, aan:

En nu komt het mij voor, dat wij in de bestrijding van de tuberculose als volksziekte op den verkeerden weg zijn, als wij pas met onze hulp beginnen, nadat de menschen in het gevecht gewond zijn; want dit staat toch wel ontwijfelbaar vast, dat wij hun een veel grooter weldaad bewijzen, wanneer wij hun den weg wijzen om zich den vijand van het lijf te houden, om gezond te blijven, dan wanneer wij met onze zorg pas beginnen, nadat zij ziek zijn geworden.

In die richting staan ons nog twee middelen ten dienste:

- 1°. het infectiegevaar te verminderen;
- 2°. het individueele weerstandsvermogen te verhoogen.

Nu staat het naar mijn meening vast, dat het infectiegevaar overschat is; blind voor de gevaren van besmetting ben ik niet, maar in een strijd snorren nu eenmaal kogels, dat is niet anders, en het gevecht tegen de onzichtbare en schier overal voorhanden, zeer resistente en bij milliarden aanwezige tuberkelbacillen acht ik eenvoudig een onbegonnen, onvruchtbaar werk, een zuivere utopie. Afgezien van de zeer kleine middelen waarover wij in dit opzicht beschikken, en die wij waarschijnlijk wel beiden zullen toepassen, kunnen, mogen en moeten wij in hoofdzaak dezen strijd tegen de bacteriën aan de krachten der natuur met haar lucht, licht en zonnestrallen overlaten.

Ik wensch dus mijn manschappen vóór alle dingen weerbaar, goed toegerust ten strijde te voeren, opdat zij wel gewapend, en voldoende gepantserd zullen wezen tegen de projectielen die hen mochten treffen, m. a. w. ik zoek de bestrijding der tuberculose als volksziekte voor- en bovenal in de verhooging van het individueele weerstandsvermogen.

Indien gij dus den indruk hebt gekregen, naar aanleiding van mijn uiting over de sanatoria voor minvermogenden, dat ik van meening ben, dat men voor die minvermogenden maar niet te veel moet doen, dan is dat zeker beslist onjuist, en de door mij op blz. 312 juist in hoofdzaak met het oog op die minvermogenden gewenschte maatregelen, kunnen U gemakkelijk van het tegendeel overtuigen.

Zie, de voorstanders van de sanatoria redeneeren zoo: laten wij toch genoeg van deze inrichtingen bouwen, opdat wij deze menschen kunnen helpen als zij ziek worden; ik zeg: voer hun weerstandsvermogen met alle ten dienste staande middelen zóó hoog op, dat zij krachtig genoeg blijken om tegen dien strijd bestand te wezen en niet ziek te worden.

Dat lijkt mij beter en doeltreffender.

En nu weet ik heel goed, dat, ook al werd in deze richting alles wat wenschelijk en noodzakelijk is gerealiseerd, er toch lijdens aan tuberculose zullen blijven, dat er toch in den strijd zieken en gewonden zullen vallen, en dat wij de gelegenheden om dezen te verplegen en te behandelen niet zullen kunnen missen, maar dan nog ben ik van meening, dat in de toekomst meer en meer zal blijken, dat de voordeelen van de behandeling dezer lijdens in inrichtingen, het mogen dan sanatoria of ziekenhuizen zijn, als min of meer algemeene maatregel, niet opwegen tegen de nadeelen die daaruit voortvloeien, en dat men met consultatie-bureau's, verbetering van sociale misstanden en andere middelen, en door zooveel mogelijk de menschen onder hun eigen maatschappelijke omstandigheden te laten, op den duur minstens even ver kan komen.

Ik weet zeer goed dat gij, als gij de groote waarde verdedigt, die gij aan de sanatoria toekent in den strijd tegen de tuberculose als volksziekte, geen oratio pro domo houdt, evengoed als ik er van overtuigd ben dat gij mij niet verdenkt van op een stokpaardje door te draven wanneer ik die beteekenis bestrijd; het gaat bij ons beiden om de zaak als zoodanig, en om deze alléén. Tusschen ons bestaat in dat opzicht een meeningsverschil van eerlijke tegenstanders, die met volkomen waardeering van beider oordeel, de momenten die tot dat oordeel hebben geleid verschillend hebben laten wegen.

De tijd zal tusschen onze meeningen richten.

Amsterdam, 19 Februari 1905.

t. t.

B. H. STEPHAN.

BERICHTEN.

Wetten, Besluiten, Officiële verslagen, enz.

Homoeopathisch Bijvoegsel der Pharmacopee.

Het bijvoegsel tot de *Nederlandsche Staatscourant* van 19 en 20 Februari 1905, n°. 43 bevat het Verslag van de Commissie belast met het vervaardigen van een bijvoegsel tot de *Nederlandsche Pharmacopee*, bevattende de bewerking van de homoeopathische geneesmiddelen. Deze commissie is benoemd bij Koninklijk besluit van 30 Maart 1904. Zij hield in 1904 vijf vergaderingen, ter bespreking van de op te nemen geneesmiddelen, de bereiding der verschillende geneesmiddelvormen en het onderzoek der grondstoffen en praeparaten. Voor het eerste punt werden aan homoeopathische artsen en apothekers een lijst van geneesmiddelen gezonden met verzoek hun meening er over te willen zeggen. Het resultaat is geweest, dat de commissie besloot tot de opneming van 150 grondstoffen en daaruit bereide vormen. Voor het tweede punt werden de methoden van verschillende homoeopathische pharmacopeën aan een vergelijkend onderzoek onderworpen en een groot aantal grondstoffen aan niet beschreven methoden onderworpen; met het oog op het veelvuldig gebruik van versche grondstoffen, die slechts gedurende een beperkten tijd van het jaar verkrijgbaar zijn, konden deze proeven nog niet geheel afgesloten worden. Het onderzoek der grondstoffen en praeparaten kon niet afgesloten worden, omdat de commissie zich hier zooveel mogelijk